

V. TURKCESS

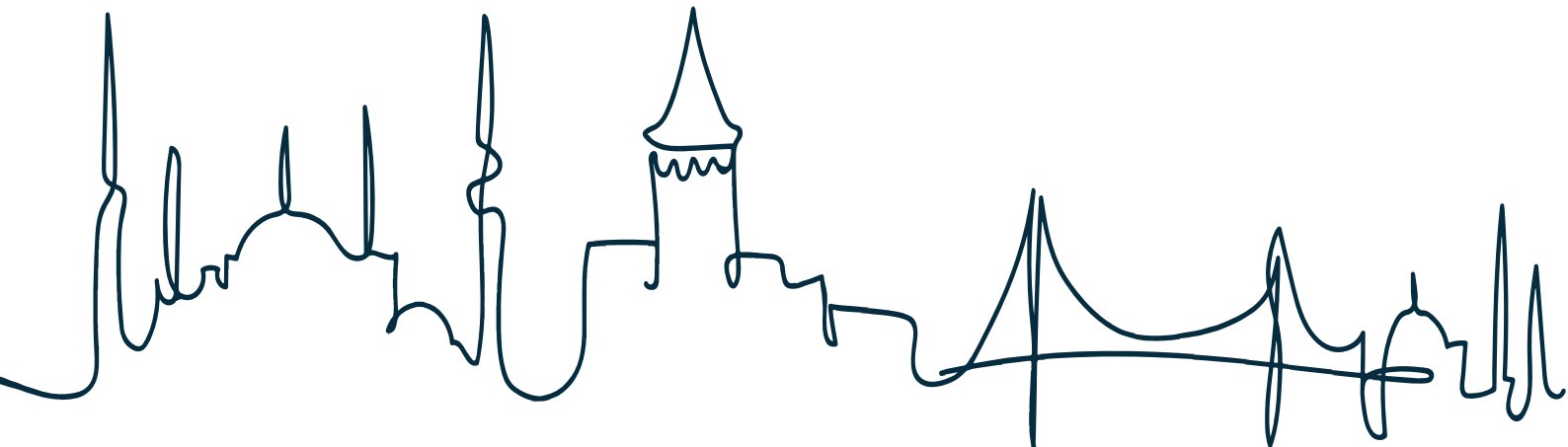
ULUSLARARASI EĞİTİM VE SOSYAL BİLİMLER KONGRESİ

INTERNATIONAL EDUCATION AND SOCIAL SCIENCES CONGRESS

(21. yy Becerileri/21st Century Skills)

TAM METİN KİTABI

*27-29 Haziran/June 2019
İstanbul*

Editör Kurulu
Prof. Dr. Mehmet Engin Deniz
Dr. Öğretim Üyesi Ümit Polat
Prof. Dr. Yavuz Erişen
Doç. Dr. Erdal Bay

V. TURKCESS "21 YÜZYIL BECERİLERİ VE 2023 EĞİTİM VİZYONU" BİLDİRİ
KİTABI

e-ISBN: 978-605-82174-4-7

e-Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2019, TEBAD

Bu e-kitabın basım, yayım ve satış hakları Eğitim Bilimleri Araştırmaları Derneği ile Anılan kuruluşun izni alınmadan e-kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu e-kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında derneğimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

I. Baskı: Haziran 2019, Ankara

Yayın-Proje: TEBAD İletişim İnternet: www.turkcess.net E-ileti: turksosbilder@gmail.com

Destek Veren Kurum ve Kuruluşlar

Türk Tarih Kurumu

Yıldız Teknik Üniversitesi

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Kafkasya Üniversiteler Birliği

Gaziantepe İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi

Ulusal Vizion Üniversitesi

Maltepe Üniversitesi

Samsat Devlet Üniversitesi

Biruni Üniversitesi

Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi

Azerbaycan Psikoji Bilimsel Araştırma Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Araştırmaları Derneği

Türk PDR Derneği

Bursa Teknik Üniversitesi

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi

V. Uluslararası TURKCESS Eğitim ve Sosyal Bilimler Kongresi **TUBİTAK** tarafından desteklenmektedir.

V. Uluslararası TURKCESS Eğitim ve
Sosyal Bilimler Kongresi
27-29 Haziran 2019/İstanbul

V. International Congress on Education
and Social Sciences
27-29 June 2019/İstanbul

Sponsorlar

mim
cred

MA YA
akademi

PEGEM AKADEMİ

KURULLAR

Onur Kurulu

KİŞİ	KURUM	ÜLKE
Prof. Dr. Refik TURAN	Türk Tarih Kurumu Başkanı	Türkiye
Prof. Dr. Bahri ŞAHİN	Yıldız Teknik Üniversitesi Rektörü	Türkiye
Prof. Dr. Şahin Karasar	Maltepe Üniversitesi Rektörü	Türkiye
Prof. Dr. Ramiz ASKER	Bakü Devlet Üniveristes	Azerbaycan
Prof. Dr. Ramazan KORKMAZ	Kafkasya Üniversiteler Birliği Başkanı	Türkiye
Prof. Dr.Hüseynov Elxan Bahadur	Sumqayıt Devlet Üniversitesi	Azerbaycan
Prof. Dr. Cəfər Cəfərov	Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi Rektörü	Azerbaycan
Prof. Dr. Fadıl HOCA	Uluslararası Vizyon Üniversitesi Rektörü	Kuzey Makedonya
Prof. Dr. Muhsin KAR	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Rektörü	Türkiye
Prof. Dr. Adnan YÜKSEL	Biruni Üniversitesi Rektörü	Türkiye
Prof. Dr. Arif KARADEMİR	Bursa Teknik Üniversitesi Rektörü	Türkiye

Düzenleme Kurulu Başkanları

KİŞİ	KURUM	ÜLKE
Prof. Dr. M. Engin DENİZ	Yıldız Teknik Üniversitesi	Türkiye
Dr. Öğretim Üyesi Ümit POLAT	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	Türkiye

Düzenleme Kurulu

KİŞİ	KURUM	ÜLKE
Prof. Dr. Yavuz ERİŞEN	Yıldız Teknik Üniversitesi	Türkiye
Doç. Dr. Erdal BAY	Gaziantep Üniversitesi	Türkiye
Doç. Dr. Bülent ALCI	Yıldız Teknik Üniversitesi	Türkiye
Doç. Dr. Fahri TEMİZYÜREK	Gazi Üniversitesi	Türkiye
Dr. Michael ERSKINE	Middle Tennessee State University	ABD
Dr. Olga Sopotsko	National Transport University	Ukraine
Prof. Dr. Kadirali Konkabayev	Türk Akademisi	Kazakistan
Prof. Dr. Fatoş Silman	Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi	KKTC
Prof. Dr. Ramiz ASKER	Bakü Devlet Üniversitesi Türkoloji Kürsüsü Başkanı	Azerbaycan
Naranstal DELGERKHUU	Mongolian University of Science and Technology	Mogolistan
Prof. Dr. Sefa Bulut	İbn Haldun Üniversitesi	Türkiye
Prof. Dr. Fadıl HOCA	Uluslararası Vizyon Üniversitesi	Makedonya
Prof. Dr. Abdülmecit NUREDİN	Uluslararası Vizyon Üniversitesi	Makedonya
Dr. Öğretim Üyesi Muhammed SALMAN	Kastamonu Üniversitesi	Türkiye
Doç. Dr. Emina KARO	Uluslararası Vizyon Üniversitesi	Makedonya
Doç. Dr. Hakan AKDAĞ	Mersin Üniversitesi	Türkiye
Doç. Dr. Sadık Yüksel SIVACI	Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	Türkiye
Doç. Dr. Metin DENİZ	Bartın Üniversitesi	Türkiye
Dr. Öğretim Üyesi Bülent Döş	Gaziantep Üniversitesi	Türkiye
Dr. Öğretim Üyesi Recep Kahramanoğlu	Gaziantep Üniversitesi	Türkiye

KİŞİ	KURUM	ÜLKE
Dr. Mehmet Başaran	Gaziantep Üniversitesi	Türkiye
Dr. Öğretim Üyesi Ayşe Soylu	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	Türkiye

Doç. Dr. Cihan Özdemir Bakü Yunus Emre Enstitüsü
Müdürü Azerbaycan

Sempozyum Sekreteryası

KİŞİ	KURUM	ÜLKE
Fadıl ŞİRAZ	Gaziantep Üniversitesi Doktora Öğrencisi	Türkiye
Emre Aslan	Gaziantep Üniversitesi Doktora Öğrencisi	Türkiye
Ökkeş Oflaz	Gaziantep Üniversitesi Doktora Öğrencisi	Türkiye
Arş. Gör. Ahmet Kaysili	Ankara Üniversitesi	Türkiye
Arş.Gör. E.Musa Turhan	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	Türkiye
Ceyla Odabaş	Gaziantep Üniversitesi Doktora Öğrencisi	Türkiye
Evrin Kocalar	Gaziantep Üniversitesi	Türkiye

Bilim Kurulu

KİŞİ	KURUM	ÜLKE
Prof. Dr. Abdullah KARAÇAĞ	Akdeniz Üniversitesi	Türkiye
Prof. Dr. Abdullah IŞIKLAR	Bursa Teknik Üniversitesi	Türkiye
Prof. Dr. Adnan BAKİ	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Türkiye
Prof. Dr. Adnan KULAKSIZOĞLU	Biruni Üniversitesi	Türkiye
Prof. Dr. Adnan ÖMERUSTAOĞLU	Biruni Üniversitesi	Türkiye
Prof. Dr. Ahmet ARSLAN	Namık Kemal Üniversitesi	Türkiye
Prof.Dr. Ali Fuat ARICI	Yıldız Teknik Üniversitesi	Türkiye

İÇİNDEKİLER

DESTEK VEREN KURUM VE KURULUŞLAR	II
SPONSORLAR	III
KURULLAR	I
OKUL YÖNETİCİLERİNİN İNSİYATİF ALMA DÜZEYLERİNİN SOSYAL ZEKÂ ÜZERİNE İNCELENMESİ	1
ÖĞRETMENLERİN ÖZ-ANLAYIŞLARI İLE MESLEKİ TÜKENMİŞLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ	51
ÖĞRETMENLERİN İNTİKAM EĞİLİMLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ.....	73
ÖĞRETMENLERİN DAMGALAMA EĞİLİMLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ.....	82
ÖĞRETMENLERİN DAMGALAMA EĞİLİMLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ.....	97
İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN STEM TEMELLİ ETKİNLİKLERE YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ	112
TÜRKLERİN TARİH BOYUNCA KULLANDIKLARI ALFABELER.....	120
LOGİSTİK SİSTEMDƏ İNGİLİS DİLİNİN YERİ VƏ ROLU	129
ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖZGÜVENLERİ İLE TEKNOLOJİ KULLANIMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ	133
ERGENLER İÇİN DUYGU İFADESİ :KARMA MODEL ARAŞTIRMASI	147
KADIN PSİKOLOJİK DANIŞMANLAR: OKULLARDA KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR.....	154
HAFİF DÜZEY ZİHİN ENGELLİ BİREYLERDE OKUMA YAZMA ÖĞRETİMİNDE RESİMLİ HECE YÖNTEMİNİN ETKİSİ.....	160
İLKOKUL VELİLERİNİN “DİJİTAL EBEVEYNLİK” KONUSUNDAKİ EĞİTİM GEREKSİNİMLERİNİN BELİRLENMESİ.....	173
ÖĞRETMEN ADAYLARININ FEN BİLİMLERİ SINIF ORTAMINA YÖNELİK ALGILARI	182
REKREASYON FAALİYETLERİNİN DEZAVANTAJLI GRUPLARA ETKİSİ.....	189
KARE KODLA İNSANLIĞA DEĞER KATAN TÜRKLER.....	205
İLKOKULLARDA ÖĞRENCİLERİN DERS BAŞARILARININ ARTTIRILMASINDA ÖĞRETMEN VE VELİ İLETİŞİMİN ÖNEMİ	223
SOSYAL YATIRIMLAR VE ONLARIN VERİMLİLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ ..	235
AZERBAYCAN'DA EĞİTİM GELİŞTİRME KALİTESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ ..	241
MAIN STREAMS OF PROVIDING OCCUPATIONAL HEALTH.....	247
ÖĞRETMEN ADAYLARININ DİSİPLİNLERARASI İLİŞKİ KURMA BECERİLERİNİ DEĞERLENDİRMEDE KAVRAM HARİTALARININ KULLANILMASI	251

ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖĞRETİM MATERYALLERİNİ DERS PLANLARINDA KULLANMA BECERİLERİNİN İNCELENMESİ	263
ÖĞRETMEN ADAYLARININ DİSİPLİNLER ARASI PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİNİN İNCELENMESİ	275
SAĞLIK BİLİŞLERİ ÖLÇEĞİNİN GEÇERLİLİK GÜVENİLİRLİK ÇALIŞMASI	286
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNE YÖNELİK İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ FARKINDALIK PROGRAMININ GELİŞTİRİLMESİ	296
NİÇİN KİTAP OKUMUYORUZ?	306
BİTİŞİK EĞİK YAZIDAN DİK TEMEL YAZIYA GEÇİŞE İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ	312
OKUMA GÜÇLÜĞÜ VE NEDENLERİ	323
ALTIN ÇAĞ'I KODLUYORUM (TÜBİTAK 4004 DOĞA VE BİLİM OKULLARI PROJESİ – 118B457) (18-26 HAZİRAN 2018)	330
ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNDE İSTENMEYEN DAVRANIŞLARA SAHİP OLMANIN YORDAYICILARI OLARAK SOSYAL BECERİLER VE İNTERNET BAĞIMLILIĞI ..	340
MİNNETTARLIK VE MUTLULUK ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ	351
DİN EĞİTİMİNİN ÖNÜNDEKİ ENGELLER ARAŞTIRMASI BAĞLAMINDA YENİ YÖNTEM VE TEKNİKLER	360
KAYNAKÇA	373
ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNDEKİ İTİBAR KAYBI NEDENLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME	374
21. YÜZYIL BECERİLERİNİN KAZANDIRILMASINDA STEM EĞİTİMİNİN ÖNEMİ	381
ANALYSIS OF THE CORRELATION BETWEEN EDUCATION FACULTY STUDENTS' SOCIAL CONNECTEDNESS, EMOTIONAL MANAGEMENT, LIFE POSITIONS, CONTACT DISTURBANCES, UNCONDITIONAL SELF-ACCEPTANCE AND FORGIVENESS LEVELS	391
MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN MEZUNİYET SONRASINA YÖNELİK HEDEFLERİNİN İNCELENMESİ	399
PROJE DEĞERLENDİRME SÜREÇLERİNDE VİDEO ÇEKİLMESİ UYGULAMASINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİN İNCELENMESİ	407
TÜKETİCİLERİN E-ŞİKÂYETLERİNİN ÇÖZÜLMESİNDEN DUYDUKLARI MEMNUNİYET DÜZEYİNİN İNCELENMESİ: SİKAYETIMVAR.COM ÖRNEĞİ	414
ÖZEL OKULLARIN SUNDUĞU HİZMETLERE İLİŞKİN VELİLERİN SANAL ORTAMDAKİ ŞİKÂYETLERİNİN İNCELENMESİ	427
5. SINIF MATEMATİK PROGRAMININ 21. YÜZYIL BECERİLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ	445
CİNSİ İDENTİFİKASİYANIN GƏNCLƏRİN ŞƏXSİYYƏT KEYFİYYƏTLƏRİNƏ TƏSİRİ	456

ŞAGİRD QRUPLARI VƏ ONLARA RƏHBƏRLİYİN PEDAQOJİ MEXANİZMLƏRİ...461	
EKSTREMAL ŞƏRAİTDƏ EMOSİONAL HALƏTLƏRİN TƏZAHÜRÜ XÜSUSİYYƏTLƏRİ	469
KANADALI VE TÜRK ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ÖZ ANLAYIŞ, MERHAMET VE DUYGUSAL ZEKALARININ KARŞILAŞTIRILMASI	475
AFGAN ÖĞRENCİLERİNİN ÖZNEL İYİ OLUŞLARI İLE AMAÇLAR İÇİN MÜCADELE ETMELERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ.....	493
RİYAZİYYAT VƏ POZİTİV DÜŞÜNMEK	499
AFGAN ÖĞRENCİLERİNİN KARİYER UYUMLULUKLARI VE YAŞAM AMAÇLARI ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ	503
2005, 2013 VE 2018 FEN BİLİMLERİ ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME VE UYGULAMALARININ KARŞILAŞTIRILMASI	508
İTALYA OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMININ TÜRKİYE OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMIYLA KARŞILAŞTIRILMASI	519
TÜRKÇE’NİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİ SINIF ORTAMLARINDA KOD DEĞİŞİMİNE YÖNELİK GÖZLEMLER.....	536
MESLEK LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN MESLEK DERSLERİNE YÖNELİK METAFORİK ALGILARININ İNCELENMESİ.....	547
ÇERAĞAN ŞENLİKLERİNDEN III. AHMET’İN HAL FETVASI SÜRECİNE KADAR OSMANLI MODERNLEŞMESİNE DÜŞÜNSEL BİR BAKIŞ	572
SURİYELİ İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN CİNSİYETE GÖRE SALDIRGANLIK DAVRANIŞ DÜZEYLERİ	583
TÜRKÇE ÖĞRETİCİLERİNDE ÖRGÜTSEL BAĞLILIĞIN İNCELENMESİ.....	591
ÇALIŞMA HAYATINDA ÜRETKENLİK KARŞITI İŞ DAVRANIŞLARI.....	602
İŞGÜCÜ PİYASASINDA SANAL KAYTARMA	608
MESLEK EĞİTİMİNDE GELENEKSEL MODEL: ÇIRAKLIK EĞİTİMİ	613
KECƏN ƏSRİN 20 –Cİ İLLƏRİNDƏ AZƏRBAYCANDA İBTİDAİ MƏKTƏB DƏRSLİKLƏRİNİN HAZIRLANMASI.....	624
CEYHUN ATUF KANSU’NUN “KIZAMUK AĞIDI” ŞİİRİNİN GELENEKSEL TÜRK AĞITLARIYLA OLAN İLİŞKİSİ.....	633
NANOTEKNOLOJİ DEVRİMİ.....	642
ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN NARSİSİZM DÜZEYLERİ BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ.....	651
DİL BİLGİSİ ÖĞRETİMİNDE METİNLE ÖĞRENME VE YAPILANDIRICI YAKLAŞIM BAĞLAMINDA ETKİNLİK ÖNERİLERİ	660
MEDİKAL EĞİTİMDE SİMULASYONUN ÖNEMİ	682

Bildiri No: BT166

MESLEK LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN MESLEK DERSLERİNE YÖNELİK METAFORİK ALGILARININ İNCELENMESİ

Buket METİN, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Eğitim Yönetimi Yüksek
Lisans öğrencisi, buket.m@hotmail.com

Nur Büşra AYCIN, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Eğitim Yönetimi Yüksek
Lisans öğrencisi, busraaycin@gmail.com

Hatice Sevdener SELÇUK, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Eğitim Yönetimi
Yüksek Lisans öğrencisi, sevde-selcuk@hotmail.com

ÖZET

Metafor bir kavramın anlatılmasında benzer özelliklerinden dolayı başka kavramların kullanılmasıdır. Günümüzde eğitsel çalışmalar içerisinde metafor tekniği önemli bir yer tutmaktadır. Okulöncesi, ilk öğretim, ortaöğretim ve üniversitelerde eğitim konulu çalışmalarda metafor tekniğiyle birçok çalışma yapılmıştır. Bu araştırmanın amacı, meslek liselerinde öğrenim gören öğrencilerin meslek derslerine ilişkin algılarını metafor aracılığıyla tespit etmektir. Araştırmanın çalışma grubunu 2018-2019 öğretim yılında 1. dönem İstanbul ili Başakşehir ilçesinde bulunan Meslek liselerinin 11. ve 12. sınıflarında öğrenim gören 329 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada olgubilim deseni kullanılmış ve öğrencilerin “Meslek dersleri benzer; çünkü” cümlesini tamamlamaları istenmiştir. Verilerin analizinde içerik analizi kullanılmış olup araştırma bulguları öğrencilerin 15 kategori altında 195 metafor (çoğunluğu tarafından üretilen ilk beş metafor; kitap, hayat, ağaç, çati ve su metaforlarının olduğu) ürettikleri görülmüştür.

Anahtar kelime: Metafor, meslek dersleri, algı.

AN INVESTIGATION OF VOCATIONAL HIGH SCHOOL STUDENTS' METAPHORICAL PERCEPTIONS TOWARDS VOCATIONAL SUBJECTS

ABSTRACT

A Metaphor is the use of concepts in describing another concept due to their shared or similar characteristics. Today, the metaphor technique has an important place in educational studies. Many studies have been conducted on the metaphor technique's use at preschool, primary, secondary education levels, as well as universities. The aim of this study is to determine the perceptions of vocational high school students on vocational courses through the use of metaphors. The study group of the study consisted of 328 2018-2019 academic year 11th and 12th grade students of vocational high schools in the Başakşehir district of Istanbul. A phenomenology pattern was used in the research, where students were asked to complete the following sentence; “Vocational courses are..... similar, because.....”. Content analysis was used in the analysis of the data. The research findings revealed that the students produced 194 metaphors under 15 categories, where the first five metaphors produced by the majority were books, life, trees, roofs and water.

Key Words: *Metaphor, vocational subjects, perceptions.*

Giriş

Toplumların kalkınabilmesini sağlayan en önemli faktörlerden biri eğitimidir. Eğitim, toplumda bireylere gerekli bilgi ve becerileri kazandırarak bireylerin topluma katkısı sonucu ülkelerin gelişmişlik düzeylerinin yükselmesine yardımcı olmaktadır. Sanayileşmenin ülkenin ilerlemesi ve kalkınmasında önemli bir yeri olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla sanayileşmenin gerçekleşmesi için gerekli olan nitelikli işgücü ihtiyacı ülkelerin çözmesi gereken bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır (Çevik, 2014). Sanayi devrimi, beraberinde çok sayıda işçi ihtiyacını getirdiğinden, birdenbire işe uygun insan gücü yetiştirme ihtiyacı doğmuştur. Bu durum da özellikle mesleki eğitimi, dolayısı ile okullaşmayı beraberinde getirmiştir (Bülbül & Gökçe, 2015: 274).

Ülkemizde okul çağında gençler ilgi ve yetenekleri doğrultusunda farklı tür okulları tercih etmektedirler. Bu okullardan biri olan meslek liselerinde okutulan mesleki ve teknik ortaöğretim programlarının amaçlarından bir tanesi, öğrencilerin ilgi, alaka ve yetenekleri doğrultusunda yükseköğretime, hayata ve iş alanlarına hazırlamaktır (Mesleki ve Teknik Liseleri Yönetmeliği, 2002). Meslekî ve teknik eğitimde sektörün iş gücü ihtiyacına cevap verebilecek niteliğe sahip, gelişen teknolojiye uyum sağlayabilen, paydaşların planlama ve karar alma süreçlerine etkin katıldığı bir yapının kurulması amaçlanmaktadır (MEB Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Görünümü, 2018: 23).

Bu çalışmada meslek lisesi öğrencilerinin meslek derslerine bakış açıları metafor aracılığı ile sorgulanması amaçlanmıştır. Birey mesleki eğitimi boyunca nitelikli insan gücü tanımlaması kapsamındaki özellikleri kazanmak amacıyla çeşitli eğitim öğretim ortamlarına katılır. Bunların bir kısmı mesleki davranışların kazandırıldığı ortamlar iken bir bölümü de genel eğitim kapsamında değerlendirilebilecek davranışların kazandırıldığı eğitim öğretim ortamlarıdır (MEB Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı, 2010: 4). Böylelikle bireyin bir bütün olarak yetiştirilmesi amaçlanmakta yani ortak dersler ile elde edilen kazanımların bireyin mesleki eğitimine de destek vermesi, faydalı olması beklenmektedir. Ancak meslek lisesi öğrencileri, meslek derslerinin üniversite sınavında kendilerine bir yarar sağlamayacağı ve o alanda soru çıkmayacağı yönündeki düşünceleri ile bu derslere karşı ilgisiz davranış sergilemektedirler. Bu çalışmada meslek lisesi öğrencilerinin meslek derslerine bakış açıları sorgulanacaktır ve bununla beraber meslek derslerine ilgisiz kalmaları arasında bir ilişki kurulmaya çalışılacaktır.

Metaforların eğitim sistemi içerisinde önemli ve belirgin bir yere sahip olduğu görülmektedir. Metaforlar farklı araştırmacılar tarafından, çok sayıda farklı tanımlarla açıklanır: Botha (2009) metaforların sadece edebiyatta belirgin bir estetik, süsleme ve eğitimsel rolü olmadığını eğitimde de bu role sahip oldukları gerçeğine vurgu yapmıştır (Yıldız, Özen & Yıldız, 2018:2). Bireyin, dersi nasıl kavramsallaştırdığı ve onu nasıl algıladığına yönelik benzetimleri, o ders ile arasındaki ilişkisi hakkında önemli ipuçları sunabilmektedir. Thompkins ve Leawley’ e göre (2002) metaforlar, bir kavramı farklı bir kavram ile tanımlamamıza yardımcı olur, yine bir kavramı farklı bir kavramı benzetme yönü ile betimlememizi sağlar. (Düzgören & Gereken, 2017; 89). Metafor, ne olduğu tam bilinmeyen ya da yeni bir öğrenmeyi elde ederken, eldeki bilinen bilgilerden, kavramlardan

yararlanıp, bilinmeyenle arada bir bağ oluşturmak, benzetmek ve yeni olanı daha kolay öğrenmeyi sağlamak olarak açıklanabilir. Son yıllarda geniş bir kullanım alanı bulunan ve çağrıştırmacı olarak da ifade edilen metaforlar bilimsel kuram geliştirmede, yönetim bilimlerinde ve eğitimde etkin biçimde kullanılmaktadır (Taşpınar; 2014, 65). Bu noktada, meslek lisesi eğitim programı hedeflerine erişebilmesi için, öğrencilerin meslek derslerine ilişkin algılarının öngörüsü önemli bir detayı oluşturur.

Araştırmacılar tarafından konu alanı ile ilgili olarak yapılan literatür taraması sırasında Türkiye’de genelde Anadolu liseleri ve Meslek liselerinde okutulan branş dersleri kavramına yönelik görüşlerinin metaforlar ile alındığı çalışmaların sayısının son yıllarda artmış olmasına rağmen (Düzgören & Gerekten, 2017; Derman, 2014; Pilav & Üstten, 2013; Limon, 2015) meslek dersleri kavramına yönelik metaforlara rastlanmamış olup bu gözlem sonucu göz önüne alındığında bu araştırmanın ilgili literatüre katkı sağlaması açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Öğrencilerin aldıkları meslek derslerinin içeriğiyle üniversite sınavında karşılaşmayacaklarından dolayı sahip oldukları önyargılar ve bu yargılardan dolayı meslek derslerine yönelik görüşleri, dersi anlama ve öğrenmelerini etkilemektedir. Bu bakımdan meslek lisesi öğrencilerinin kendi alanları dahilindeki meslek derslerinin öğrencilerin zihnindeki yapılarını araştırmak bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

Yöntem

1.1. Araştırmanın Modeli

Meslek lisesi öğrencilerinin meslek derslerine ilişkin algılarını metaforlar yoluyla ortaya koymayı amaçlayan bu araştırmada nitel araştırma modellerinden olgubilim (fenomenoloji) modeli kullanılmıştır. “Fenomenoloji yalnızca bir felsefe değil, aynı zamanda zihne dolaysız olarak verilmiş olanı betimlemeye dayanan bir yöntemdir. “Fenomenolojik yöntem özel bir bilme yöntemidir. Asıl olarak nesnenin zihinle görülmesinden oluşur ve sezgiye dayalıdır.” (Aydoğdu, 2018; 1315).

1.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2018-2019 öğretim yılında 1. dönem İstanbul ili Başakşehir ilçesinde bulunan 4 farklı meslek lisesinde uygulanmıştır. Meslek liselerinin 11. ve 12. sınıflarında öğrenim gören 328 öğrenci oluşturmaktadır.

Tablo 1’de çalışma grubunun özelliklerine göre dağılımları verilmiştir

Tablo 1. Öğrencilerin Demografik Bilgileri

Gruplar	Cinsiyet				Toplam	
	Kız (f)	%	Erkek (f)	%	(f)	%
11.sınıf	131	%53	115	%47	246	75
12.sınıf	41	%50	41	%50	82	25
Toplam	172	%53	156	%47	328	100

Tablo 1’de araştırmaya katılan öğrencilerin demografik bilgileri yer almaktadır. Meslek lisesinde öğrenim gören 11. ve 12. sınıf öğrencilerinin toplamda %53’ü “kız”, %47’si “erkek”tir. Tablo 1’e göre araştırmaya katılan öğrencilerden 11.sınıf öğrencilerinin 12. sınıf öğrencilerinden fazla olduğu ve araştırmaya katılan öğrencilerin daha çok erkek ağırlıklı olduğu görülmektedir.

1.3. Verilerin Toplanması

Bu araştırmanın verileri öğrencilerden görüşme formu ile toplanmıştır. Görüşme formu araştırmacılar tarafından ilk önce taslak olarak geliştirilmiştir. Bu taslak form bir öğretim görevlisinin görüşüne sunulmuş ve öğretim görevlisinin görüşü doğrultusunda yapılan düzeltmelerle görüşme formuna son şekli verilmiştir. İki kısımdan oluşan “meslek derslerine” yönelik oluşturulan görüşme formunun 1. kısmında demografik bilgiler; 2. kısmında meslek derslerine yönelik metaforlarını ifade edileceği cümleler yer almaktadır. Formun ikinci kısmında öğrencilere “*Meslek dersleri benzer; çünkü*” ifadesi yöneltilerek katılımcının meslek derslerine yönelik metafor algılarının ortaya konulması hedeflenmiştir.”

Görüşme formu 2018-2019 eğitim öğretim yılı 1. Dönem İstanbul ili Basaksehir ilçesindeki meslek liselerine araştırmacılar tarafından elden dağıtılmış ve elden toplanmıştır. Öğrenciler görüşlerini yazılı olarak belirtmişlerdir. Katılımcının ürettiği metafor aynı olsa bile nedeni farklı olabileceğinden “çünkü” kısımları dikkatle incelenmiştir. Araştırmada 700 form dağıtılmış, 500 tanesi geri dönmüştür. Araştırmacılara geri dönen 500 formdan 172 tanesi amaca uygun olmadığı için analizlere dahil edilmemiştir. Bunlardan 328 form analiz işlemleri için kullanılmıştır.

1.4. Verilerin analizi

Araştırma kapsamında elde edilen verilerin çözümlenmesinde içerik analizi kullanılmış olup elde edilen bulgular daha sonra tablolara dönüştürülmüştür. İçerik analizinde temel amacın toplanan verileri açıklayabilecek kavramalara ve ilişkilere ulaşmak olduğu vurgulanmıştır. (Selçuk, Kandemir ve Palanci, 2014). Öğrencilerin geliştirdikleri metaforlar üç aşamada analiz edilmiştir:

1. Kodlama ve Ayıklama Aşaması
2. Düzenleme Aşaması
3. Kategori Oluşturma Aşaması

1. Kodlama ve Ayıklama Aşaması:

Araştırma etiği çerçevesinde katılımcıların isimleri kullanılmamıştır. Bu nedenle oluşturulan metaforun kime ait olduğuna ilişkin kişisel bilgiler, söz konusu metafor ifadesinin hemen ardında yer alan parantez içerisinde kodlanmış olarak verilmiştir (ML11E1, ML12K7 gibi). Bu çerçevede içerisinde bu araştırma sırasında ML11E1/ML12K7 olan bir kodlamada 11 ve 12 rakamları öğrencinin şubesini, ML; Meslek Lisesini, İL; İmam Hatip Lisesini, K/E; öğrencinin cinsiyetini, 1 ya da 9 ise öğrencinin sıralamasını ifade etmektedir.

2. Düzenleme Aşaması:

Bu aşamada her bir metafor ile nedeni ilişki bakımından analiz edilmiştir. Metafor değeri taşımayan, boş bırakılan ya da konuyla ilgisiz olan veriler değerlendirme kapsamı dışında bırakılmıştır.

3. Kategori Oluşturma Aşaması:

Öğrenciler tarafından oluşturulan metaforlar meslek dersleri kavramına ilişkin sahip oldukları ortak özellikler bakımından irdelenmiştir. Bu işlem esnasında meslek dersleri kavramına ilişkin üretilen 194 metafor ile ilgili oluşturulan “örnek metafor listesi” dikkate alınarak her metaforun meslek dersleri kavramını nasıl kavramsallaştırdığına bakılmıştır. Bu amaç için, öğrenciler tarafından üretilen her metafor; meslek dersleri kavramına ilişkin sahip oldukları ortak özellikler bakımından incelenmiştir. Daha sonra araştırmacılar üretilen her bir metaforu meslek dersleri kavramına ilişkin belli bir tema ile ilişkilendirerek meslek dersleri kavramı hakkında 15 farklı kavramsal kategori oluşturmuşlardır.

1.5. Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmada elde edilen verilerin ayrıntılı bir şekilde rapor edilmesi ve sonuçlara nasıl ulaşıldığının araştırmacı tarafından açıklanması geçerliliğin en önemli ölçütlerinden biridir (Yıldırım, 2010, Akt: Mazlum ve Balcı, 2018).

Bu araştırmada da belirlenen okullara araştırmacıların biri tarafından bizzat gidilerek ve gönüllülük esasına dayalı olarak uygulama yapılmıştır. Verilerin toplanması için oluşturulan formların gönüllü olan öğrencilere dağıtılıp toplanmasından sonra toplanan formlar teker teker incelenmiştir. Elde edilen görüşlerin birer birer dökümü yapılmıştır. Katılımcılar tarafından üretilen metaforlar, belirttikleri gerekçeler dikkate alınarak incelenmiş ve araştırmacılar tarafından kategorize edilmiştir.

Farklı araştırmacılar tarafından çalışmanın incelenmesi araştırma sonuçlarını daha tutarlı kılacağı için ve araştırmanın güvenilirliğini test etmek açısından aynı olayı farklı biçimlerde incelemek önemlidir. Bu anlamda araştırmanın kategorize edilmesi aşamasında araştırmayı yapan öğretmenler dışında eğitim yönetimi alanında bir öğretim üyesi tarafından sağlanması yapılmıştır. Araştırmanın güvenilirliği Miles ve Huberman (1994) tarafından geliştirilen [Güvenirlik=Görüş birliği / (Görüş birliği + Görüş ayrılığı) x 100] formülü kullanılarak hesaplanmıştır.

Bulgular

Bu bölümde, araştırmaya katılan meslek lisesi öğrencilerinin “Meslek dersleri” kavramı hakkında ürettikleri metaforlara ilişkin olarak elde edilen bulgular Tablo 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17’de sunulmuştur.

Meslek dersleri Kavramına İlişkin Bulgular

Meslek lisesi öğrencilerinin algılarına dayalı olarak “Meslek dersleri” kavramına ilişkin 194 tane metafor saptanmıştır. “Meslek dersleri” kavramına ilişkin meslek lisesi öğrenciler tarafından üretilen metaforlar Tablo 2’de alfabetik sırada sunulmuştur.

Tablo 2. Meslek Dersleri kavramına ilişkin üretilen metaforlar

Metafor Kodu	Metafor Adı	f	Metafor Kodu	Metafor Adı	f
1.	500 kg ağırlık	1	98.	İnşaat Halindeki Bina	1
2.	Ağaç	8	99.	İnsan Beyni	1
3.	Ağaç dalları	4	100.	İnsan Olma	1

4.	Ağaç Kökü	4	101.	İş Hayatını Öğretmeye	1
5.	Ahlak ve maneviyat	1	102.	İş	1
6.	Aile	1	103.	İş Kadını	1
7.	Akıl	1	104.	İş Yeri	1
8.	Akıl küpü	1	105.	Kadın	1
9.	Akraba	1	106.	Kaktüs	1
10.	Alım satım	6	107.	Kalp	2
11.	Anahtar	1	108.	Kalplerin Keşfi	1
12.	Anaokulu	1	109.	Kan	1
13.	Araba Kazası	2	110.	Kanser	1
14.	Asr-1 Saadet	1	111.	Kapı	1
15.	Ayakkabı Bağı	1	112.	Karışıklık	1
16.	Aydınlık	1	113.	Kaybolan Medeniyetin İşliyle Ortaya Çıkması	1
17.	Ayna	2	114.	Kelebek	1
18.	Bağ	2	115.	Kısa yol	1
19.	Banka	1	116.	Kitap	13
20.	Baraj	2	117.	Korulu Rüya	2
21.	Belge	1	118.	Köprü	2
22.	Beyin	1	119.	Kumbara	1
23.	Biber	1	120.	Kurtarıcı	1
24.	Bilet	1	121.	Kuşlar	1
25.	Bilgisayar	1	122.	Lahmacun	1
26.	Bilgisayar Oyunları	1	123.	Lego	1
27.	Bilişim	2	124.	Mağaza	1
28.	Bina Temeli	6	125.	Makyaj	1
29.	Bir Elin Beş Parmağı	1	126.	Manav	1
30.	Bitki	1	127.	Mandalina	1
31.	Boş Bir Konu	2	128.	Mantık	1
32.	Boş Kutu	3	129.	Matematik	1
33.	Boş Bir Sayfa	1	130.	Matruşka	1
34.	Boş Ders	1	131.	Meyveler	1
35.	Boş Kavanoz	1	132.	Mont	1
36.	Boşluk	4	133.	Motor	1
37.	Bozuk Saat	1	134.	Mum	1
38.	Brokoli	1	135.	Müslüman Ruhuna Yolculuk	1
39.	Buz	1	136.	Mutluluk	1
40.	Cami	1	137.	Nar	4

41.	Çatı	7	138.	Navigasyon	3
42.	Çeşme	1	139.	Nimet	1
43.	Çiçek	1	140.	Normal Ders	1
44.	Çikolata	1	141.	Nur	2
45.	Çalar Saat	1	142.	Okyanus	1
46.	Çekirdek	1	143.	Organ	1
47.	Çin İşkencesi	2	144.	Oyun	1
48.	Dakstil	1	145.	Öğretici Arkadaş	1
49.	Defter	4	146.	Para	2
50.	Değerli Taş	1	147.	Pazar	4
51.	Deniz	2	148.	Puzzle	4
52.	Dere	2	149.	Pencere	1
53.	Destek	1	150.	Periyot	1
54.	Dil	4	151.	Portakal	1
55.	Dini Anlama ve Uygula	1	152.	Pranga	1
56.	Dümen	1	153.	Puan	2
57.	Düz Yol	1	154.	Pusula	5
58.	Ehliyet	1	155.	Rehber	1
59.	Elmanın Yarıısı	3	156.	Robot	4
60.	Emeğin Karşılığı	1	157.	Saat	1
61.	Eşkıya	1	158.	Satış	1
62.	Ev	3	159.	Sevgi ve Ahlak	1
63.	Evin Duvarı	1	160.	Şeker	1
64.	Evin Temeli	1	161.	Serap	1
65.	Evren	1	162.	Sırt Çantası	1
66.	Ezber	1	163.	Silgi	1
67.	Farzlar	1	164.	Soğan	1
68.	Fener	1	165.	Sorumluluk	4
69.	Fil	1	166.	Soy Ağacı	1
70.	Flüt	1	167.	Sözlük	1
71.	Fragman	2	168.	Su	7
72.	Futbol Oynamak	1	169.	Şiir	1
73.	Geleceğe Hazırlayan Ders	1	170.	Şirket	5
74.	Gökkuşuğu	1	171.	Şurup	1
75.	Göz	1	172.	Teknoloji	1
76.	Gökdelen	1	173.	Tesbih	1
77.	Gökyüzü	1	174.	Tohum	1
78.	Gölge	1	175.	Toprak	1
79.	Gözlük	2	176.	Tuz	1
80.	Gül	1	177.	Ufuk	1
81.	Gül Bahçesi	2	178.	Umut	1
82.	Güneş	4	179.	Umut Işığı	1

83.	Hak Dini Arama	1	180.	Uzay	1
84.	Harita	2	181.	Yabancı Dil	1
85.	Hava	1	182.	Yağ	1
86.	Hayaller	3	183.	Yağmur	5
87.	Hayat	10	184.	Yakıt	1
88.	Hayat Bilgisi Dersi	1	185.	Yap-Boz	2
89.	Hayatın Akışı		186.	Yarısı Dolu Bardak	1
		1			
90.	Hesap Makinası	3	187.	Yatırım	2
91.	Hikaye		188.	Yeni Dikilmiş Fidan	1
		1			
92.	Hobi	1	189.	Yılan	1
93.	Hutbe	1	190.	Yol Yardımı	1
94.	Işık	3	191.	Zaman Kaybı	2
95.	İbadet	1	192.	Zırh	1
96.	İçi Boş Ceviz ve Fındık	1	193.	Zorluk	1
		1			
97.	İlaç	2	194.	Zorunluluk	1
			TOPLAM		328

Tablo 2. incelendiğinde, Meslek lisesinde okuyan 11. ve 12. sınıf öğrencilerinin algılarına dayalı olarak “Meslek Dersleri” kavramına ilişkin 194 adet metafor üretildiği görülmektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğu tarafında üretilen ilk beş metafor incelendiğinde sırasıyla; Kitap (13 öğrenci), Hayat (10 öğrenci), Ağaç (8 öğrenci), Çatı (7 öğrenci) ve Su (7 öğrenci) olduğu görülmektedir.

Meslek liselerinin 11. ve 12. sınıf öğrencileri tarafından üretilen 194 adet metafor araştırmacılar tarafından 15 kategori altında toplanmıştır. Bu kategoriler sırasıyla;

1. Benzerlik
2. Birleştirici/Bütünleştirici
3. Dersin sevilmesi
4. Faydalı / Gerekli
5. Gereksiz/Zorlayıcı olması
6. Hazırlayıcı
7. İçerik ve önem
8. İhtiyaç karşılayıcı
9. Konu çeşitliliği ve kapsamlılık
10. Koruyucu / Kurtarıcı
11. Maneviyat
12. Öğretici
13. Sorumluluk
14. Yetenek gerektirici
15. Yol gösterici/yönlendirici

Benzerlik

Öğrencilerin görüşleri doğrultusunda öğrenciler tarafından üretilen metaforlar arasından oluşturulan “Benzerlik” kategorisinde 13 öğrenci tarafından üretilen 6 metafor bulunmaktadır. Tablo 3’te “Benzerlik” kategorisini oluşturan metaforlar ve her bir metaforu üreten öğrenci sayısı ile ilgili bilgiler sunulmuştur.

Tablo 3. Benzerlik kategorisi

Metafor No	Metafor Adı	f	Metafor No	Metafor Adı	f
1	Alım-Satım	5	4	Hesap Makinesi	1
2	Bilgisayar	1	5	Mağaza	1
3	Dil	2	6	Pazar	3
TOPLAM					13

Tablo 3 incelendiğinde bu kategoride öğrenciler tarafından en fazla tercih edilen metaforun Alım-Satım (n=5) olduğu görülmekte olup aşağıda “Benzerlik” kategorisinde üretilen metaforların öğrenciler tarafından açıklanan mantıksal dayanaklarına ilişkin örneklere yer verilmiştir.

Alım-Satım: “Bölümümüzde alım satım olduğu için.” (ML11E19); “Pazarlama bölümü alım satım üzerine gelişen bir bölümdür.” (ML11E17).

Pazar: “Okuduğumuz bölüm de alım satımla ilgilidir.” (ML11K2).

Dil: “Bizim bölümümüz pazarlama olduğu için dil önemli olabiliyor.” (ML11E16).

Hesap makinesi: “Sayısal dersler var.” (ML11K4).

Birleştirici/Bütünleştirici

Öğrencilerin görüşleri doğrultusunda üretilen metaforlar arasından oluşturulan “Birleştirici/Bütünleştirici” kategorisinde, 28 öğrenci tarafından üretilen 22 metafor ve her bir metaforu üreten öğrenci sayısı ile ilgili bilgiler Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4. Birleştirici/Bütünleştirici kategorisi

Metafor No	Metafor Adı	f	Metafor No	Metafor Adı	f
1	Ağaç	2	12	Lego	1
2	Aile	1	13	Mandalina	1
3	Akraba	1	14	Matruşka	1
4	Akıl Küpü	1	15	Nar	1

5	Bağ	1	16	Navigasyon	2
	Bir elin beş parmağı			Organ	
6		1	17		1
7	Çatı	1	18	Periyot	1
8	Destek	1	19	Portakal	1
	İnşaat		20	Puzzle	
9	halindeki bina	1			4
10	Kelebek	1	21	Yağmur	1
11	Lahmacun	1	22	Yap-Boz	2
				TOPLAM	28

Tablo 4 incelendiğinde öğrenciler tarafından en fazla üretilen metaforun Puzzle (n=4) olduğu görülmektedir. Aşağıda “Birleştirici/Bütünleştirici” kategorisini oluşturan metaforların öğrenciler tarafından açıklanan mantıksal dayanaklarına ilişkin örneklere yer verilmiştir.

Puzzle: “Bir parça eksikse onun tamamlanamayacağı ve hepsinin birbiri içinde bir bütün olduğu için.” (İL11K21).

Ağaç: “Bu derslerle yeşerir filiz olur büyür dallanıp budaklanır ve kök salarsınız.” (İL11K10); “Meslek dersleri Kur'an-ı Kerim'in bir parçasıdır. Kur'an-ı Kerim bir kök meslek dersleri ise ondan ayrılmış konulardır.” (İL11K49).

Lahmacun: “Lahmacunun hamuru dini kapsar. Meslek dersleri de onun malzemesidir.” (İL11K51).

Aile: “Derslerin her biri birey gibidir. Birleştiğinde aileyi oluşturur ve bu dersler birbiriyle bağlantılıdır.” (İL11K26).

Çatı: “Bizi hayata alıştıran uygulamaların hepsini bir arada görürüz.” (İL12E62).

Kelebek: “Bir kelebeğin diğer kanadı gibi alınan dersler bir kanat diğer dersler diğer kanat ve tek kanatla uçulmaz.” (İL11E24).

Mandalina: “Mandalina dilimleri gibi ayrı ayrı görürüz ama birleşince bütün oluşur tamamlanır.” (İL11K5).

Nar: “Dışarıdan bakıldığında bir başlık veya bir ders adı gibidir ama o derse girmeye başladığımızda bize birçok şey katar.” (İL11K87).

Dersin Sevilmesi

Öğrencilerin görüşleri doğrultusunda “Dersin sevilmesi” kategorisinde 8 öğrenci tarafından 8 metafor üretildiği görülmektedir ve bu kategoride öğrenciler tarafından üretilen metaforlar ve her bir metaforu üreten öğrenci sayısı ile ilgili bilgiler Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5. Dersin sevilmesi kategorisi

Metafor No	Metaforlar	f	Metafor No	Metaforlar	f
1	Çiçek	1	5	Gül Bahçesi	1
2	Çikolata	1	6	İlaç	1
3	Düz yol	1	7	Kadın	1
4	Gül	1	8	Şeker	1
				TOPLAM	8

Tablo 5 incelendiğinde öğrenciler tarafından her biri farklı olarak üretilen metaforların yine öğrenciler tarafından açıklanan mantıksal dayanaklarına ilişkin örneklere aşağıda yer verilmiştir.

Çiçek: “Her dalı ayrı güzeldir.” (ML11K14).

Çikolata: “Mutluluk ve huzur verir.” (IL11K9).

Gül: “Kokladıkça içimizi açan güle benzer.” (IL11K20).

Kadın: “Kadınlar güzeldir ve iyi bir varlıktır, meslek derslerimde öyledir.” (ML11E31).

Faydalı / Gerekli

Öğrencilerin görüşleri doğrultusunda “Faydalı / Gerekli” kategorisinde 28 öğrenci tarafından 21 metafor üretildiği görülmektedir ve bu kategoride öğrenciler tarafından üretilen metaforlar ve her bir metaforu üreten öğrenci sayısı ile ilgili bilgiler Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Faydalı/Gerekli kategorisi

Metafor No	Metafor Adı	f	Metafor No	Metafor Adı	f
1	Alım Satım	1	12	Makyaj	1
2	Anaokulu	1	13	Mantık	1
3	Bina Temeli	2	14	Nimet	1
4	Çatı	1	15	Oyun	1
5	Değerli Taş	1	16	Satış	1
6	Ehliyet	1	17	Su	5
7	Elmanın Yarısı	2	18	Şurup	1
8	Fragman	2	19	Toprak	1
9	Hava	1	20	Tuz	1
10	İnsan olma	1	21	Ufuk	1

Kaybolan Medeniyetin İşiltıyla Ortaya Çıkması	1	TOPLAM	28
--	---	---------------	-----------

Tablo 6 incelendiğinde öğrenciler tarafından Su (n=5) metaforunun en çok üretilen metafor olduğu görülmektedir. Tablo 6’da verilen metaforların öğrenciler tarafından açıklanan mantıksal dayanaklarına ilişkin örneklere aşağıda yer verilmiştir.

Su: “Olmazsa olmazdır.” (İL12K24); Su: “Bütün canlılar için önemli bir unsurdur o olmadan yaşayamayız, meslek derslersiz susuz kalmış oluruz.” (İL11K8).

Fragman: “İlerde sahip olacağımız meslekler.” (ML11E13).

Hava: “Hayat kaynağımız gibidir ama kıymetini anlamayız.” (İL11K71).

Gereksiz/Zorlayıcı Olması

Öğrencilerin görüşleri doğrultusunda “Gereksiz/Zorlayıcı Olması” kategorisinde 55 öğrenci tarafından 39 metafor üretildiği görülmektedir ve bu kategoride öğrenciler tarafından üretilen metaforlar ve her bir metaforu üreten öğrenci sayısı ile ilgili bilgiler Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Gereksiz/Zorlayıcı Olması kategorisi

Metafor No	Metafor Adı	f	Metafor No	Metafor Adı	f
1	500 kg Ağırlık	1	21	Hayat	3
2	Akıl	1	22	İçi Boş Ceviz ve Fındık	1
3	Araba Kazası	1	23	Kalp	2
4	Boş Bir Konu	1	24	Kanser	1
5	Boş Ders	1	25	Karışıklık	1
6	Boş Kavanoz	1	26	Kitap	1
7	Boş Kutu	3	27	Korkulu Rüya	2
8	Boşluk	4	28	Kuşlar	1
9	Bozuk saat	1	29	Matematik	1
10	Brokoli	1	30	Pranga	1
11	Buz	1	31	Robot	4
12	Çekirdek	1	32	Saat	1
13	Çin işkencesi	2	33	Sırt Çantası	4
14	Dere	2	34	Uzay	1

15	Eşkıya	1	35	Yabancı Dil	1
16	Fil	1	36	Yılan	1
17	Flüt	1	37	Zaman Kaybı	2
18	Gölge	1	38	Zorluk	1
19	Gül Bahçesi	1	39	Zorunluluk	1
20	Hayaller	2	TOPLAM		

55

Tablo 7 incelendiğinde öğrenciler tarafından Boşluk (n=4) , Robot (n=4) ve Sırt Çantası (n=4) metaforlarının en çok üretilen metaforlar olduğu görülmektedir. Bu tabloda verilen metaforların öğrenciler tarafından açıklanan mantıksal dayanaklarına ilişkin örneklere aşağıda yer verilmiştir.

Boşluk: “Gereksiz ve zaman kaybı. Amaçsızca sürekli aynı şeyler anlatılıyor.” (İL12E50); “Kur'an dersi hariç çok gerekli olmayan şeyler öğretiliyor. Zaman kaybı.” (İL12E65).

Robot: “Sözel ağırlıklı olan bir derstir. Ezber olduğu için bünyemiz bazen algılamıyor ve error veriyor.” (ML11K20); “Hepsi sözel ders ve ezber yapmakta zorlanıyoruz, bizim robot olmamızı istiyorlar.” (ML11K21).

Boş Kutu: “Temel dinimizi öğrenmek için gereklidir üniversite sınavında çıkmayacağı için boştur.” (IL11E7); “Üniversitede çıkmayacağı için.” (IL11E15).

Hayat: “Hayat gibi zor olduğu için.” (IL11E57).

Araba Kazası: “Derslere girince elim yüzüm yamuluyor.” (İL11K98).

Çin İşkencesi: “Beynimi öldürüyor.” (İL11K46).

Hayaller: “Darmadağınk.” (IL11E19).

Pranga: “Üniversite sınavında çıkmayacak ama biz görüyoruz. Gereksiz bir ağırlık olarak görüyorum.” (İL12E53).

Uzay: “Uzun ve bomboş geçer.” (ML11E8).

Yabancı Dil: “İkisini de anlamakta zorlanıldığı için.” (IL11E62).

Zaman Kaybı: “Üniversitede çıkmayacak derslerin görülmesi zaman kaybıdır.” (IL11E12).

Zorluk: “Çok fazla ezber olması.” (IL11E33).

Hazırlayıcı

Öğrencilerin görüşleri doğrultusunda “Hazırlayıcı” kategorisinde 10 öğrenci tarafından 4 metafor üretildiği görülmektedir. Öğrenciler tarafından bu kategoride üretilen metaforlar ve her bir metaforu üreten öğrenci sayısı ile ilgili bilgiler Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Hazırlayıcı kategorisi

Metafor No	Metaforlar	f	Metafor No	Metaforlar	f
1	Ağaç Kökü	2	3	Hayat	6
2	Boş bir sayfa	1	4	Şirket	1
TOPLAM					10

Tablo 8 incelendiğinde öğrenciler tarafından Hayat (n=6) metaforunun en çok üretilen metafor olduğu görülmektedir. Tablo 8’de verilen metaforların öğrenciler tarafından açıklanan mantıksal dayanaklarına ilişkin örneklere aşağıda yer verilmiştir.

Hayat: “Hayata hazırlar.” (ML12E6); “Mesleksiz hayat olmaz” (ML11E30).

Ağaç Kökü: “Ağacın kökü öğreneceğimiz bilgilerdir. Kök sağlam beslenirse yaprakları ve gövdesi de sağlam olur.” (İL11E80).

İçerik ve Önem

Öğrencilerin görüşleri doğrultusunda “İçerik ve Önem” kategorisinde 26 öğrenci tarafından 37 metafor üretildiği görülmektedir. Öğrenciler tarafından bu kategoride üretilen metaforlar ve her bir metaforu üreten öğrenci sayısı ile ilgili bilgiler Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. İçerik ve Önem kategorisi

Metafor No	Metaforlar	f	Metafor No	Metaforlar	f
1	Ağaç	2	14	Kalp	1
2	Bağ	1	15	Kan	1
3	Boş Bir Konu	1	16	Kitap	9
4	Çeşme	1	17	Kumbara	1
5	Dil	1	18	Meyveler	1
6	Din	1	19	Nar	2
7	Ev	2	10	Okyanus	1
8	Gökdelen	1	21	Serap	1
9	Hayat	1	22	Soğan	1
10	Hayatın Akışı	1	23	Tohum	1
11	Hikaye	1	24	Yağ	1
12	İş Hayatı	1	25	Yağmur	1
13	Kaktüs	1	26	Yarısı Dolu Bardak	1
TOPLAM					37

Tablo 9 incelendiğinde öğrenciler tarafından en çok Kitap (n=9) metaforunun üretildiği görülmektedir. Tablo 9’da verilen metaforların öğrenciler tarafından açıklanan mantıksal dayanaklarına ilişkin örneklerle aşağıda yer verilmiştir.

Kitap: “Her sayfasında başka bilgiler vardır.” (İL11K108); “Hayatımız hakkında bilgi verdiği için.” (İL11E55); “Her sayfasında yeni bir şeyler öğreniyoruz.” (İL12K9).

Ağaç: “Bu derslerle yeşerir filiz olur büyür dallanıp budaklanır ve kök salarız.” (İL11K10).

Nar: “Fazla bilgiyi içinde barındırır.” (İL12K6).

Ev: “Tüm hayatı içinde barındırır.” (İL12E56).

Kaktüs: “Elini uzatsan sevmesin ama içini yardığında suyu seni ölümden bile kurtarır.” (İL11K23).

Kalp: “İnsan kalbi olmadan çalışmayacağı gibi onlarsız da olmayacağı. (İL11K6).

Kan: “İnsanda öneme sahip olduğu için.” (İL11E20).

Tohum: “Tohum olmadan hiçbir şey olmaz ve tohumuz bitkiler var olmaz.” (İL11K7).

İhtiyaç Karşılıyıcı

Öğrencilerin görüşleri doğrultusunda “İhtiyaç Karşılıyıcı” kategorisinde 20 öğrenci tarafından 25 adet metafor üretildiği görülmektedir. Öğrenciler tarafından bu kategoride üretilen metaforlar ve her bir metaforu üreten öğrenci sayısı ile ilgili bilgiler Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo10. İhtiyaç Karşılıyıcı kategorisi

Metafor No	Metaforlar	f	Metafor No	Metaforlar	f
1	Baraj	2	11	Kısa Yol	1
2	Başarı	1	12	Manav	1
3	Bilişim	2	13	Motor	1
4	Dil	1	14	Para	1
5	Emeğin Karşılığı	1	15	Pazar	1
6	Gözlük	2	16	Pencere	1
7	Hesap Makinası	2	17	Puan	2
8	Hobi	1	18	Teknoloji	1
9	İş	1	19	Tesbih	1

10	İş Yeri	1	20	Yatırım	1
TOPLAM					25

Tablo 10 incelendiğinde öğrenciler tarafından Baraj (n=2), Gözlük (n=2), Hesap Makinası (n=2) ve Puan (n=2) metaforlarının en çok üretilen metaforlar olduğu görülmektedir. Tablo 11’de verilen metaforların öğrenciler tarafından açıklanan mantıksal dayanaklarına ilişkin örneklere aşağıda yer verilmiştir.

Baraj: “Barajları dolduğunda bizim bilgi hazinemiz de dolar ama barajlar azalırsa bizim bilgi hazinemiz de azalır.” (ML11E33).

Gözlük: “Doğru zamanda doğru gözlüğü takınca tüm hayata karşı bakışımız değişir.” (İL11K76).

Hesap Makinası: “Sayısal dersler var.” (ML11K4).

Puan: “Not ortalamamızın düşmemesi için.” (İL11K104).

Para: “Bana para kazandıracak.” (ML12E1).

Pazar: “İlerde iş hayatında gerekli olacak.” (ML11E15).

Yatırım: “İlerde iş hayatında gerekli olacak.” (ML11E14).

Konu çeşitliliği ve kapsamlılık

Öğrencilerin görüşleri doğrultusunda “*Konu çeşitliliği ve kapsamlılık*” kategorisinde 20 öğrenci tarafından 12 adet metafor üretildiği görülmektedir. Öğrenciler tarafından bu kategoride üretilen metaforlar ve her bir metaforu üreten öğrenci sayısı ile ilgili bilgiler Tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 11. Konu çeşitliliği ve Kapsamlılık kategorisi

Metafor No	Metaforlar	f	Metafor No	Metaforlar	f
1	Ağaç	3	7	Gökkuşuğu	1
2	Ağaç Dalları	4	8	Gökyüzü	1
3	Ağaç Kökü	2	9	Kitap	1
4	Bitki	1	10	Nar	1
5	Defter	3	11	Sözlük	1
6	Ezber	1	12	Yağmur	1
TOPLAM					20

Tablo 12 incelendiğinde öğrenciler tarafından Ağaç Dalları (n=4), Ağaç(n=3) ve Defter (n= 3) metaforlarının en çok üretilen metaforlar olduğu görülmektedir. Tablo 12’de

verilen metaforların öğrenciler tarafından açıklanan mantıksal dayanaklarına ilişkin örneklere aşağıda yer verilmiştir.

Ağaç Dalları: “Çok konulara ayrılması ve konuların gitgide karışması.” (IL11E27).

Ağaç Kökü: “Ağacın kökü öğreneceğimiz bilgilerdir. Kök sağlam beslenirse yaprakları ve gövdesi de sağlam olur.” (İL11E80).

Defter: “İçinde çok bilgi vardır ve açıp okudukça bilgiler katar.” (IL11E39).

Sözlük: “Her bir derste ve bölümde farklı, değişik bilgiler verilir.” (ML11K13).

Yağmur: “Her biri farklı şekilde yeryüzüne iner.” (ML11K15).

Koruyucu / Kurtarıcı

Öğrencilerin görüşleri doğrultusunda “Koruyucu / Kurtarıcı” kategorisinde 15 öğrenci tarafından 9 adet metafor üretildiği görülmektedir. Öğrenciler tarafından bu kategoride üretilen metaforlar ve her bir metaforu üreten öğrenci sayısı ile ilgili bilgiler Tablo 12’de sunulmuştur.

Tablo 12. Koruyucu / Kurtarıcı

Metafor No	Metaforlar	f	Metafor No	Metaforlar	f
1	Ayakkabı	1	6	Kurtarıcı	1
2	Bağı	4	7	Mont	1
3	Çatı	1	8	Nur	1
4	Daktilo	1	9	Zırh	1
5	Ev	1		TOPLAM	15
	Evin Duvarları	1			

Tablo 12 incelendiğinde öğrenciler tarafından Çatı (n=4) metaforunun en çok üretilen metafor olduğu görülmektedir. Tablo 12’de verilen metaforların öğrenciler tarafından açıklanan mantıksal dayanaklarına ilişkin örneklere aşağıda yer verilmiştir.

Çatı: “Diğer derslerden kurtardığı için.” (IL11E37).

Ayakkabı Bağı: “Ayakkabı bağı gevşek olursa; basar, düşeriz. Ama sıkı olursa yere sağlam basarız.” (İL11E78).

Mont: “Soğuktan ve kötü notlardan korur.” (İL12E48).

Zırh: “Meslek dersleri imanı kuvvetlendirir, korur.” (İL12E55).

Maneviyat

Öğrencilerin görüşleri doğrultusunda “Maneviyat” kategorisinde 29 öğrenci tarafından 26 metafor üretildiği görülmektedir. Öğrenciler tarafından bu kategoride üretilen metaforlar ve her bir metaforu üreten öğrenci sayısı ile ilgili bilgiler Tablo 13’te sunulmuştur.

Tablo 13. Maneviyat kategorisi

Metafor Kodu	Metaforlar	f	Metafor Kodu	Metaforlar	f
1	Ahlak ve Maneviyat	1	14	Hutbe	1
2	Araba	1	15	Işık	1
3	Asr-ı Saadet	1	16	İbadet	1
4	Beyin	1	17	İnsan Beyni	1
5	Bina Temeli	2	18	Köprü	2
6	Cami	1	19	Mutluluk	1
7	Çatı	1	20	Nur	1
8	Dini Anlama ve Uygulama	1	21	Sevgi ve Ahlak	1
9	Elmanın Yarı	1	22	Sorumluluk	1
10	Evin Temeli	1	23	Su	2
11	Farzlar	1	24	Şiir	1
12	Hak Dini Anlama	1	25	Umut	1
13	Hayaller	1	16	Yatırım	1
				TOPLAM	29

Tablo 13 incelendiğinde öğrencilerin algılarına dayalı olarak Bina Temeli (n=2), Köprü (n=2) ve Su (n=2) metaforlarının en çok üretilen metaforlar olduğu görülmektedir. Tablo 13’te verilen metaforların öğrenciler tarafından açıklanan mantıksal dayanaklarına ilişkin örnekler aşağıda yer verilmiştir.

Bina Temeli: “En önemli ve vazgeçilmez yani aynı zamanda diğer dünya için atılan bir temeldir.” (İL11K93).

Köprü: “Cennet ve dünya arasında bağlantı sağlayan bir köprüdür.” (İL12E42).

Su: “Ruh temizlenir.” (İL11K88).

Asr-ı Saadet: “Hz.Muhammed ile aynı dönemde yaşıyormuş gibi hissettiriyor.” (İL11E77).

Cami: “İçine girildikçe imanla dolunduğu için.” (İL11E56).

Elmanın Yarı: “Dünyevi işlerimizi öğrenirken ahirete dair işlerimizi de öğreniriz.” (İL11E70).

Farzlar: “Bu dersleri farzlar gibi yerine getirince kazanırız. Tek fark birinde cehennem birinde düşük notlar vardır.” (İL11E74).

Öğretici

Öğrencilerin görüşleri doğrultusunda “Öğretici” kategorisinde 5 öğrenci tarafından 4 metafor üretildiği görülmektedir. Öğrenciler tarafından bu kategoride üretilen metaforlar ve her bir metaforu üreten öğrenci sayısı ile ilgili bilgiler Tablo 14’te sunulmuştur.

Tablo 14. Öğretici kategorisi

Metafor Kodu	Metaforlar	f	Metafor Kodu	Metaforlar	f
1	Deniz	2	3	Öğretici	1
2	Normal Ders	1	4	Arkadaş	1
				TOPLAM	5

Tablo 14 incelendiğinde öğrencilerin algılarına dayalı olarak Deniz (n=2) metaforunun en çok üretilen metafor olduğu görülmektedir. Tablo 14’te verilen metaforların öğrenciler tarafından açıklanan mantıksal dayanaklarına ilişkin örneklere aşağıda yer verilmiştir.

Deniz: “İnsan denize girdiğinde çabalarsa yüzer. Ancak çabalamazsa battıkça boğulur.” (İL11K65).

Öğretici Arkadaş: “İslam hakkında aklımızı kurcalayan sorulara cevap verir.” (İL11E69).

Para: “Mesleğimiz bizim parayla neler yapılacağını harcamaları gelir ve giderlerimizi nesil hesaplayacağımızı öğretir.” (ML11E21).

Sorumluluk

Öğrencilerin görüşleri doğrultusunda “Sorumluluk” kategorisinde 5 öğrenci tarafından 4 metafor üretildiği görülmektedir. Öğrenciler tarafından bu kategoride üretilen metaforlar ve her bir metaforu üreten öğrenci sayısı ile ilgili bilgiler Tablo 15’te sunulmuştur.

Tablo 15. Sorumluluk

Metafor Kodu	Metaforlar	f	Metafor Kodu	Metaforlar	f
1	Banka	1	3	Sorumluluk	2
2	İş Kadını	1	4	Şirket	1
				TOPLAM	5

Tablo 15 incelendiğinde öğrencilerin algılarına dayalı olarak Sorumluluk (n=2) metaforunun en çok üretilen metafor olduğu görülmektedir. Tablo 15’te verilen metaforların öğrenciler tarafından açıklanan mantıksal dayanaklarına ilişkin örnekler aşağıda yer verilmiştir.

Sorumluluk: “Dini sorumluluklarımızı bize öğretir.” (İL11K39).

Banka: “İş öğrenirken üstümüze düşen sorumluluğu almamız ve yerine getirmemiz.” (ML11K8).

Yetenek Gerektirici

Öğrencilerin görüşleri doğrultusunda “Yetenek Gerektirici” kategorisinde 2 öğrenci tarafından 2 metafor üretildiği görülmektedir. Öğrenciler tarafından bu kategoride üretilen metaforlar ve her bir metaforu üreten öğrenci sayısı ile ilgili bilgiler Tablo 16’da sunulmuştur.

Tablo 16. Yetenek Gerektirici kategorisi

Metafor Kodu	Metaforlar	f	Metafor Kodu	Metaforlar	f
1	Bilgisayar Oyunu	1	2	Futbol Oynamak	1
TOPLAM					2

Tablo 16 incelendiğinde öğrencilerin algılarına dayalı olarak Bilgisayar Oyunları (n=1) ve Sorumluluk (n=1) metaforlarının üretildiği görülmektedir. Tablo 16’da verilen metaforların öğrenciler tarafından açıklanan mantıksal dayanaklarına ilişkin örnekler aşağıda yer verilmiştir.

Bilgisayar Oyunu: “Seviye atladıkça daha iyi oynamak gerekir.” (İL11K39).

Futbol Oynamak: “Aklını ve mantığını kullanarak oynandığı ve çok oynayınca da yorulunacağı için.” (İL11E51).

Yol Gösterici / Yönlendirici

Öğrencilerin görüşleri doğrultusunda “Yol Gösterici / Yönlendirici” kategorisinde 47 öğrenci tarafından 33 metafor üretildiği görülmektedir. Öğrenciler tarafından bu kategoride üretilen metaforlar ve her bir metaforu üreten öğrenci sayısı ile ilgili bilgiler Tablo 17’de sunulmuştur.

Tablo 17. Maneviyat Kategorisi

Metafor Kodu	Metaforlar	f	Metafor Kodu	Metaforlar	f
1	Ağaç	1	18	Işık	2
2	Anahtar	1	19	İlaç	1
3	Aydınlık	1	20	Kalplerin Keşfi	1
4	Ayna	2	21	Kapı	1
5	Belge	1	22	Mum	1

6	Bilet	1	23	Müslüman Ruhuna Yolculuk	1
7	Bina Temeli	2	24	Navigasyon	2
8	Çalar Saat	1	25	Pusula	5
9	Defter	1	26	Rehber	1
10	Dümen	1	27	Silgi	1
11	Evren	1	28	Sorumluluk	1
12	Fener	1	29	Soy Ağacı	1
13	Geleceğe Hazırlayan Ders	1	30	Şirket	3
14	Göz	1	31	Umut Işığı	1
15	Güneş	4	32	Yeni Dikilmiş Fidan	1
16	Harita	2	33	Yol Yardımı	1
17	Hayat Bilgisi Dersi	1		TOPLAM	47

Tablo 17 incelendiğinde öğrencilerin algılarına dayalı olarak en çok üretilen metaforun Pusula (n=5) olduğu görülmektedir. Tablo 17’de verilen metaforların öğrenciler tarafından açıklanan mantıksal dayanaklarına ilişkin örneklere aşağıda yer verilmiştir.

Pusula: “Yön göstermesi ve yön gösterirken doğru yolu göstermesi.” (İL11K27); “Doğru yolu gösterir.” (İL11K56).

Güneş: “Her öğrendiğimiz bilgi bizi aydınlatır.” (İL12E45).

Şirket: “Derste işlem yaptığımız için kendimi iş kadını hissediyorum.” (ML11K9).

Işık: “Karanlıkları aydınlatır ve bilgiyi eksiksiz bütünüyle parlatır.” (İL11K14).

Harita: “Doğru yolu gösterir ve yeni ufuklar açar.” (İL11K81).

Soy Ağacı: “Nereye gidersek gidelim o yoldan gider ve yolumuzu kaybetmeden bilgilerimizle ilerleriz.” (İL11K100).

Navigasyon: “Gitmek istediğimiz yere doğru şekilde ulaştırmayı amaçlar ve bizi doğru yola götürür.” (İL11K13); “Yol göstericidir.” (İL11K13).

Bilet: “Severek ve doğru öğrenildiğinde insani bir mesleğe ulaştırır.” (İL11E32).

Dümen: “Eğer dümeniniz olmazsa ilerleyemezsiniz.” (İL12E43).

İlaç: “Kötü bir şey yaptığımızda bize doğruyu gösterir.” (İL12E39).

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmanın genel amacı meslek liselerinde okuyan 11. ve 12. sınıf meslek lisesi öğrencilerinin “meslek dersleri” kavramına ait metaforik algılarını ortaya koymaktır. İnsanların çevrelerinde cereyan eden olayları, durumları, etkinlikleri ya da olguları hem daha iyi bir şekilde açıklayabilmek hem de soyut olanları somutlaştırabilmek adına geliştirdikleri kavramlar olarak tanımlanabilecek metaforlar (Yıldız, Özen & Yıldız, 2018:12) bu çalışmada meslek liselerinde okuyan 11. ve 12. sınıf öğrencilerinin meslek derslerine dönük algılarını ortaya koymak amacıyla kullanılmıştır. Araştırmada metafor ticaret meslek lisesinde ve imam hatip lisesinde okuyan öğrencilere yöneltilmiştir. Yapılan araştırmayla meslek liselerinde okumakta olan 11. ve 12. sınıf öğrencilerinin meslek derslerine karşı olan olumlu ya da olumsuz tutumları, bu derslerdeki başarılarının ya da başarısızlıklarının nedenleri kavranmak istenmektedir. Yine bu liselerde öğrenim gören 11. ve 12. sınıf öğrencilerinin meslek liselerinde okutulan -üniversite giriş sınavında karşılaşmadıkları- mesleki ve teknik ortaöğretim programları, programın amaçlarından olan öğrencilerin ilgi, alaka ve yetenekleri doğrultusunda yükseköğretime, hayata ve iş alanlarına hazırlama (Mesleki ve Teknik Liseleri Yönetmeliği, 2002) noktasında meslek derslerini faydalı görüp görmedikleri araştırılmıştır.

Meslek liselerinin 11. ve 12. sınıflarında öğrenim gören öğrencilerin “Meslek Dersleri” kavramına ilişkin sahip oldukları görüşlerinin metafor aracılığıyla analiz edilmesini amaçlayan bu çalışmanın sonucunda meslek lisesi öğrencilerinin görüşlerine dayalı olarak “Meslek Dersleri” kavramına ilişkin 194 adet metafor ürettikleri, öğrencilerin büyük bir kısmı tarafından geliştirilen ilk beş metaforun sırasıyla; “kitap”, “hayat”, “ağaç”, “çatı” ve “su” metaforları olduğu görülmektedir.

Öğrenciler tarafından “Meslek Dersleri” kavramına ilişkin olarak oluşturulan 194 metafor; “Benzerlik”, “Birleştirici/Bütünleştirici”, “Dersin Sevilmesi”, “Faydalı/Gerekli”, “Gereksiz/Zorlayıcı”, “Hazırlayıcı”, “İçerik ve Önem”, “İhtiyaç Karşıluyıcı”, “Konu Çeşitliliği ve Kapsamlılık”, “Koruyucu/Kurtarıcı”, “Maneviyat”, “Öğretici”, “Sorumluluk”, “Yetenek Gerekçirici” ve “Yol Gösterici/Yönlendirici” olarak isimlendirilen 15 kategori altında toplanmıştır. Araştırmacılar tarafından 15 kategori altında toplanan meslek dersleri ile ilgili metafor kategorilerinin bazıları olumlu görüşleri yansıtırken bazılarının ise olumsuz görüşleri yansıttığı görülmektedir. Bu çerçevede “Gereksiz/Zorlayıcı Olması” olarak isimlendirilen kategorinin meslek dersleri kavramına ilişkin olumsuz metafor kategorisi olarak, diğer kategorilerin ise olumlu kategoriler olarak karşılandığını söylemek mümkündür.

Meslek liselerinde okuyan öğrencilerin ‘Meslek Dersi’ kavramına olumsuz olarak yaklaşmalarındaki en büyük sebeplerden biri de üniversite sınavlarında kendi alanlarıyla ilgili herhangi bir soru çıkmaması ve aldıkları derslerin sınava bir etkisinin olmamasıdır.

Meslek liselerinde eğitim gören öğrencilere yönelik yıllar içerisinde herhangi bir metafor çalışması yapılmamıştır. Kız Meslek Lisesi El Sanatları Bölümü eğitim programlarının öğrencilerin problem çözme ve eleştirel düşünme gücüne etkisini saptamak amacıyla çalışma yapılmıştır. Programların eleştirel düşünme ve problem çözme gücüne etkisini saptamak amacı ile Kız Meslek Lisesi El Sanatları Bölümü 10. ve 12. sınıfa devam eden öğrencilere California Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeği (CCTDI) ve Problem Çözme Envanteri (PÇE) uygulanmış öğrencilerin eleştirel düşünme ve problem çözme güçlerinin birbirlerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla çalışma yapılmıştır.

(SAĞ, 2010) Başka bir çalışmada Kahramanmaraş ili Pazarcık ilçesindeki meslek liselerinde çalışan kültür dersi öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunlara yönelik sunulan çözüm önerileri araştırılmıştır. Sonuç olarak, meslek liselerinde çalışan kültür dersi öğretmenlerinin karşılaştıkları problemlerden en çarpıcı olanının öğrenci kaynaklı problemler olduğu görülmüştür. Öğrenci kaynaklı problemlere ilaveten, meslek dersleri öğretmeni kaynaklı, yönetici kaynaklı ve bu üç kategoriye girmeyen diğer problemlerin de olduğu tespit edilmiştir. Problemlere sunulan çözüm önerileri, öğrencilere kültür derslerinin öneminin anlatılması, kültürcü-meslekçi öğretmenler arasında iletişimin artırılması ve yöneticilerin meslekçi-kültürcü ayrımı yapmaması şeklinde sıralanabilir. Araştırmada elde edilen bulgular neticesinde çeşitli önerilerde bulunulmuştur (Çavuşoğlu ve Savaş, 2016). Aşlamacı tarafından yapılan araştırmada da üniversitede İlahiyat fakültesinde okumak isteyen İHL öğrencilerinin meslek dersi öğretmenlerine karşı, farklı alanlarda okumak istediğini belirten öğrencilere göre daha olumlu tutuma sahip oldukları tespit edilmiştir.

İmam Hatip Liseleri müfredat açısından yüksek din öğretimine bir ön hazırlık teşkil etmektedir. Bu nedenle üniversitede İlahiyat Fakültesini tercih etmek isteyen öğrenciler için bu okullarda aldıkları program, diğer alanlarda okumak isteyen arkadaşlarına kıyasla üniversite yönelimleriyle daha fazla örtüşmektedir. Bu durumun bu öğrencilerin meslek dersi öğretmenleriyle iletişim ve etkileşim süreçlerine ve dolayısıyla onların yeterliklerine ilişkin algılarına olumlu yansımalarının beklendiği bir sonucu olduğu ileri sürülebilir (Aşlamacı, 2018).

Sonuç itibari ile bu araştırmada, 11. ve 12. sınıfta okuyan meslek lisesi öğrencilerinin meslek dersleri kavramına ilişkin düşüncelerini hem olumlu hem de olumsuz metaforlarla açıkladıkları, meslek dersleri kavramını genellikle cansız varlıklarla (kitap, ağaç, pusula, boş kutu vb.) ilişkilendirerek ifade ettikleri görülmüş ve bu öğrencilerin meslek dersleri kavramına ilişkin algılarının olumlu ve olumsuz olduğu belirlenmiştir.

Araştırma verilerinden elde edilen bu sonuçlar doğrultusunda şu önerilerde bulunulabilir:

- 11. ve 12. sınıfta okuyan meslek lisesi öğrencilerinin meslek derslerine yönelik olarak ürettikleri olumsuz metaforların nedenleri araştırılabilir ve bu konuya ilişkin olumsuz olan tutumları olumluya çevirebilecek çalışmalar yapılabilir.

- 11. ve 12. sınıfta okuyan meslek lisesi öğrencilerinin gördükleri meslek derslerinin üniversiteye girerken uygulanan sınava yönelik katkı sağlamadığı göz önünde bulundurularak öğrencilerin bu sebeple de olumsuz metaforlar ürettikleri görülmüştür. Bu durumda öğrenciyi hayata hazırlama gayesinde olan meslek derslerine yönelik öğrencilerin ilgi ve alakasını arttırmak amacıyla motive edici deneysel çalışmalar yapılabilir. Yine bu amaçla üniversite giriş sınavında, öğrencilerin aldıkları meslek derslerine yönelik KPSS sınavındaki gibi alan bilgisini ölçen, mesleğe hazırlayıcı derslere dair ölçmenin yapıldığı sınavların uygulanması öğrenciler açısından meslek derslerinde motive edici olabilir.

Kaynakça

- Aşlamacı, İ. (2018) “İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Meslek Dersi Öğretmenlerinin Yeterliklerine İlişkin Algıları *Hikmet Yurdu Düşünce-Yorum Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi* Cilt: 11, Sayı, 22, ss. 87 – 107
- Aydoğdu, H. (2018) Fenomenoloji ve Bilimler. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 22 (2), 1313-1344.
- Bolat, Y. (2017) *Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Mevcut Durumu ve Farklı Ülkelerle Karşılaştırılması* Ankara 2. Baskı
- Bülbül, T. Ve Gökçe, A. (2015). Meslek Lisesi Öğrencilerinin Metaforik Okul Algıları: İşlevselci Bir Yaklaşım *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*. 16(2), 273-291
- Çavuşoğlu, D. & Savaş, A.C. (2016) Meslek Liselerinde Çalışan Kültür Dersi Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri (Pazarcık İlçesi Örneği) <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/408085> (Erişim tarihi 07.01.2019)
- Çevik, C. (2014) *İkili (dual)mesleki eğitim modeli: Ankara ili ikili (dual) eğitim uygulamalarında sosyal ortakların görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Derman, A. (2014) Lise Öğrencilerinin Kimya Kavramına Yönelik Metaforik Algıları *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume* 9 (5),749-776, Ankara
- Düzgören, H., Gereken, S. E. (2017). Anadolu Lisesi öğrencilerinin 'müzik dersi' kavramına ilişkin algıları. *Online Journal of Music Sciences* 2 (3), 86-117.
- Limon, İ. (2015). 9. ve 10. Sınıf Öğrencilerinin Yabancı Bir Dil Olarak İngilizce ‘ye Yönelik Metaforik Algıları Online, <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/ijsser/>, 1 (2), 2015.
- MEB (2010). Ortak Derslerin Mesleki ve Teknik Eğitime Katkısının Değerlendirilmesi, Eğitim Araştırma ve Geliştirme Dairesi Yayınları.https://www.meb.gov.tr/earged/earged/Ortak_ders_mesleki_teknik-egitime_katki_deg.pdf (Erişim Tarihi : 23.12.2018)
- MEB (2018). Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Görünümü, Eğitim Analiz ve Değerlendirme Raporları Serisi.https://mtegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_11/12134429_No1_Turkiyede_Mesleki_ve_Teknik_Egitimin_Gorunumu.pdf (Erişim Tarihi: 23.12.2018)
- Sağ, S. (2010) *Kız meslek liseleri el sanatları bölümü eğitim programlarının öğrencilerin problem çözme ve eleştirel düşünme gücüne etkisi* Yüksek Lisans Tezi Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Pilav, S. Ve Üstten, A (2013). Lise Öğrencilerinin Edebiyatla İlgili Algılarının Metaforlar Yoluyla Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume* 8 (8) 9 1073-1085, Ankara.
- Taşpınar, M. (2014) *Kuramdan Uygulamaya Öğretim İlke ve Yöntemleri*, Edge Akademi: İstanbul.

Yıldız, S.& Özen, R. & Yıldız, K. (2018). Temel Eğitim Bölümü öğretmen adayları ve eğitim programı: Bir metafor çalışması (*Basic Education Department preservice teachers and curriculum A metaphor study*) (online) <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/470940> (Erişim Tarihi :22.12.2018).